

La Càtedra Joan Fuster de la Universitat de València

La Càtedra Joan Fuster de la Universitat de València va ser creada el 1993, gairebé un any després de la mort de l'intel·lectual, que de jove havia estat alumne de dret en aquesta mateixa universitat, des del 1942, i que, quatre dècades després, hi va ser professor de filologia catalana, a partir del 1983: primer, com a contractat; després, ja el 1985, com a catedràtic, i, finalment, des del 1987, com a professor emèrit.

L'objectiu de creació d'aquesta càtedra universitària fou l'estudi no sols de l'obra de l'escriptor, sinó també de la recerca en tots els temes i els àmbits de reflexió que foren objecte de la seua producció i del seu pensament, en les diferents disciplines humanes i socials. A més, des de la seua creació, la Càtedra fou adscrita, quant a gestió administrativa, a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, que havia creat com a Institut de Filologia Valenciana Manuel Sanchis Guarner l'any 1978 i que també va dirigir Joan Fuster abans de la seua jubilació. Actualment, la Càtedra depèn econòmicament del Vicerectorat d'Investigació, amb un pressupost de dotze mil euros, i administrativament del Vicerectorat d'Internacionalització i Cooperació, com totes les altres càtedres de la Universitat de València. Aquesta és la segona càtedra més antiga d'aquesta universitat i la seua contribució, des del 2003, és especialment important en la difusió de la personalitat i el llegat de Fuster.

El 14 d'abril del 2003 es va signar un conveni entre la Universitat de València i l'Ajuntament de Sueca, en el qual s'articulaven mecanismes de cooperació i col·laboració entre ambdues institucions en tot allò que afecta l'assagista suecà. Cada any hi ha almenys una reunió entre el coordinador de la Càtedra i el màxim representant de l'Ajuntament, amb presència del responsable de la direcció de l'Espai

Fuster. A més, també hi ha diverses reunions entre el coordinador de la Càtedra i el director de l'Espai Fuster, per tal d'impulsar i compartir activitats. Així, per exemple, s'han compartit tasques com la programació de jornades de recerca, activitats de difusió, la integració de les pàgines web respectives o la supervisió i l'assessorament en la digitalització i catalogació dels documents del fons i arxiu de l'escriptor.

El 2012 es va regular un acord de desenvolupament del conveni existent des del 2003 entre la Universitat i l'Ajuntament, que ampliava i enriquia la col·laboració i coordinació entre ambdues institucions, al capdavant concretat entre la Càtedra i l'Espai Joan Fuster.

El reglament estatutari de la Càtedra Joan Fuster estableix que el seu funcionament s'acorda i se supervisa per una comissió interdisciplinària nomenada pel rector de la Universitat i formada ara mateix pels catedràtics Tobies Grimaltos, de l'àrea de filosofia; Antoni Furió, d'història; Manel Pérez-Saldanya, de filologia catalana (llengua); Vicent Simbor, de filologia catalana (literatura), i Francesc Pérez i Moragón, que fou l'editor de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i és l'assessor de la Càtedra en l'Espai Fuster, per acord de la comissió esmentada i també entre aquesta i l'Ajuntament de Sueca. Abans en van formar part també els catedràtics Neus Campillo i Josep Lluís Blasco. La Comissió està coordinada des de la fi del 2004 per Ferran Carbó; anteriorment havia estat coordinada per Manel Pérez Saldanya.

Des del 2003 la Càtedra Joan Fuster ha dinamitzat i desenvolupat un conjunt d'activitats i publicacions que la converteixen en un punt de referència en els estudis i la recerca entorn de la personalitat de Fuster. Cal destacar-ne, per la regularitat o per la projecció, les següents.

1. COLLECCIÓ «CÀTEDRA JOAN FUSTER»

L'any 2005 es va crear la col·lecció «Càtedra Joan Fuster» a Publicacions de la Universitat de València, monogràfica d'estudis sobre Fuster, la qual en quinze anys ha publicat vint-i-cinc volums. Ara mateix no hi ha cap col·lecció exclusiva sobre un autor de llengua catalana que haja aconseguit un corpus tan extens i exhaustiu. Les publicacions són bàsicament de quatre tipus:

— Monografies de recerca sobre Fuster, com ara *Anotacions al marge. Els aforismes de Joan Fuster* (2011), de Carme Gregori, o *Joan Fuster: el projecte de normalització del circuit literari* (2012), de Vicent Simbor. Algunes provenen de tesis doctorals, com per exemple *El dit sobre el mapa. Joan Fuster i la descripció del territori* (2017), de Daniel P. Grau, o *D'Ors a Fuster. Per una història de l'assaig en la literatura contemporània* (2017), de Gonçal López-Pampló. O, fins i tot, hi ha volums singulars com la recuperació de la tesi doctoral de Josep Iborra, fins aleshores inèdita en el seu conjunt, amb el títol *Humanisme i nacionalisme en l'obra de Joan Fuster* (2012).

— Llibres col·lectius provinents de jornades monogràfiques, com *Joan Fuster i l'anàlisi de la realitat social* (2009), a cura de Gustau Muñoz, o *Joan Fuster i els historiadors* (2007), a cura d'Antoni Furió.

— Llibres de recuperació de materials esparsos o inèdits, com ara *Fuster, una declinació personal* (2014), de Josep Iborra, o *Emili Gómez Nadal: diaris i records* (2009), a cura de Francesc Pérez i Moragón i Antonio Gómez.

— Obres orientades a la difusió com *Joan Fuster, llibre a llibre. Diccionari bibliogràfic* (2015), coordinat per Salvador Ortells. O també *Ser Joan Fuster. 33 visions sobre l'escriptor* (2008), a cura de Nello Pellisser, Albert Montton i Francesc Pérez i Moragón.

Tot plegat són estudis sobre Fuster des de la filosofia, la història, la llengua, la literatura, les relacions personals o els seus àmbits d'interès, com la música.

2. JORNADES JOAN FUSTER

El 16 d'octubre del 2003, a la Casa de la Cultura de Sueca, se celebrà la I Jornada Joan Fuster, tot encetant l'aplicació del conveni de col·laboració signat per la Universitat de València i l'Ajuntament de Sueca. Fins a l'actualitat se n'han celebrat dotze edicions, els primers anys anualment i, posteriorment, des del 2010 biennalment. Sempre són jornades monogràfiques, amb cinc conferències d'especialistes d'arreu dels Països Catalans i de vegades de països europeus, amb la qual cosa, a hores d'ara, hi ha un conjunt de seixanta conferències sobre Fuster, les quals s'han editat en onze llibres de la col·lecció «Càtedra Joan Fuster» de Publicacions de la Universitat de València, i un altre llibre d'abans de la col·lecció. Els temes monogràfics són, per exemple, *Joan Fuster i els historiadors*, *Joan Fuster i la música*, *Joan Fuster i la ironia...* Sempre s'han celebrat a Sueca, primer, a la Casa de la Cultura i, més recentment, a l'Espai Joan Fuster. Amb aquestes jornades han vingut a Sueca o han tornat a la casa de Fuster estudiosos rellevants de la cultura catalana com Joaquim Molas, Albert Mament, Giuseppe Tavani, Josep Fontana, Josep Iborra o Eulàlia Duran, entre d'altres. També hi han vingut especialistes i investigadors universitaris d'arreu dels territoris com Jordi Malé, Pere Ballart, Rosa Maria Delor, Mercè Rius, Josep M. Terricabras...; i valencians de les tres universitats amb estudis de filologia com Enric Balaguer, de la Universitat d'Alacant; Vicent Salvador, de la Universitat Jaume I, o Neus Campillo, de la Universitat de València, entre d'altres; i també de països estrangers com Montserrat Prudon, Donatella Siviero, Simona Skravek o l'esmentat Giuseppe Tavani.

3. BEQUES DE RECERCA

Des del 2003 s'han convocat sis vegades borses d'estudi per tal d'elaborar monografies de recerca sobre Joan Fuster. Els investigadors becats han estat Guillem

Calaforra, Enric Balaguer, Pau Viciano, Carme Gregori, Joan Borja i Salvador Ortells. Els seus estudis monogràfics també s'han editat a la col·lecció «Càtedra Joan Fuster». Alguns dels llibres han estat *Els colors i les paraules. Notes sobre Joan Fuster i la pintura* (2007), d'Enric Balaguer; *De Llorente a Marx. Estudis sobre l'obra cívica de Joan Fuster* (2012), de Pau Viciano, o *Els discursos de la ciència. Joan Fuster i la democratització del coneixement* (2013), de Joan Borja; com es pot comprovar, no sempre han estat treballs fets des de la filologia.

4. CONTRACTES LABORALS A TEMPS PARCIAL

Quatre vegades la Càtedra ha convocat i finançat contractes laborals a temps parcial per tenir col·laboradors en la tasca de digitalització i catalogació del fons del Centre de Documentació Joan Fuster. Aquests contractes, amb una duració d'entre mig any i un any cadascun, han estat coberts per Irene Klein, Àngel Cano, Mireia Ferrando i Merxe Guillén, tots ells professionals llicenciats o graduats en filologia catalana.

5. PARTICIPACIÓ EN L'EDICIÓ DE LA CORRESPONDÈNCIA

Una altra activitat relacionada amb la Càtedra és la participació en l'edició de la correspondència de Joan Fuster, en una col·lecció dirigida per Antoni Furió i editada per Edicions Tres i Quatre, en la qual han aparegut ja quinze volums de cartes, a un ritme de la convocatòria de quasi un volum a l'any. El primer volum va aparèixer el 1998 i, segurament, en conjunt n'eixiran més d'una vintena. La intervenció de la Càtedra és en l'encàrrec i el pagament dels curadors i no pas en l'edició, responsabilitat exclusiva de l'editorial privada que publica la correspondència. Entre els corresponents de Fuster hi ha moltíssimes personalitats, com ara Josep Carner, Carles Riba, Salvador Espriu, Josep Maria Castellet o Joaquim Ma-luquer, per recordar només alguns noms. I entre els curadors hi ha especialistes com Santi Cortés, Vicent Alonso, Faust Ripoll, Josep Ferrer, Joan Pujades o Francesc Pérez i Moragón, entre d'altres.

6. DIFUSIÓ DE L'OBRA FUSTERIANA AMB ALTRES EDICIONS, REEDICIONS I TRADUCCIONS

Entre les tasques principals de la Càtedra cal esmentar diferents publicacions de textos fusterians: així, l'edició del que era l'inèdit *Bestiari* (2005) o la reedició anterior de *Judicis finals* (2003). En aquesta mateixa col·lecció de Publicacions de la Universitat de València també s'han editat obres de creació no fusterianes com les del suecà i amic de Fuster Josep Palàcios.

A més, l'any 2006 la Càtedra participà en l'edició de la traducció a l'anglès de *Diccionari per a ociosos*, en col·laboració amb l'Anglo-Catalan Society, i en la traducció a l'italià de *Judicis finals*, per a l'editorial de Faenza Tratti-Mobydick. Hi ha també prevista una traducció a l'italià de *Les originalitats*, feta per Patrizio Rigobon, de la Universitat de Venècia, i Maria Bayarri, de la Universitat de València.

7. EXPOSICIONS

Amb el Vicerectorat de Cultura de la Universitat de València i sota el comissariat de Francesc Pérez i Moragón, membre de la Comissió de la Càtedra, el novembre del 2006 es va inaugurar l'exposició «Els arxius de Fuster». Aquesta exposició, amb documents originals, es va fer durant el 2006 a La Nau, edifici històric de la Universitat de València, i es va portar, durant l'estiu, a la Universitat d'Estiu de Gandia i, a la tardor, a l'Ajuntament de Sueca. També s'instal·là a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), a Barcelona, amb una clara col·laboració entre l'IEC i la Càtedra. I, posteriorment, mitjançant reproduccions, es va portar a la Universitat Jaume I, a Castelló de la Plana.

L'any 2012, amb motiu del cinquantenari de la primera edició de *Nosaltres, els valencians*, amb el Vicerectorat de Cultura de la Universitat de València i sota el comissariat de Francesc Pérez i Moragón i Brígida Alapont, es va dur a terme l'exposició «Joan Fuster. *Nosaltres, els valencians*. 1962-2012», la qual fou exposada a la Universitat de València, a Ontinyent, a la Universitat d'Alacant, a Sueca i al Palau Robert de Barcelona.

Finalment, entre el 2017 i el 2018 la Càtedra va col·laborar en l'exposició «Alfaro-Fuster», preparada per la Fundació Martínez Guerricabeitia, a la Universitat.

La Càtedra ha participat, també, juntament amb l'Escola Valenciana, l'Ajuntament de Sueca i la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura, en l'exposició «Joan Fuster i els clàssics», una mostra itinerant pels centres docents de primària i de secundària.

8. DOCUMENTALS I AUDIOVISUALS

La Càtedra, en col·laboració amb el Taller d'Audiovisuals de la Universitat de València, va patrocinar i tutelar acadèmicament l'audiovisual *Ser Joan Fuster* (2008) sobre la vida i l'obra de Fuster, dirigit per Llorenç Soler. El documental, posteriorment, va ser emès en alguns canals televisius, per exemple, pel 33. A més, els materials de les llargues entrevistes filmades van ser transcrits i editats a *Ser Joan Fuster. 33 visions sobre l'escriptor* (2008), a cura de Nello Pellisser, Albert Monton i Francesc Pérez i Moragón, editat en format llibre, i amb la inclusió del DVD del documental, per a la col·lecció «Càtedra Joan Fuster».

L'any 2012 a l'edifici històric de la Universitat de València va tenir lloc un concert en què es van interpretar composicions de músics valencians fetes sobre

textos de Fuster. Aquest concert en directe es va gravar en DVD i es va editar per a la Càtedra i el Taller d'Audiovisuals de la Universitat amb el títol *Música a l'entorn de Joan Fuster*, en el qual hi ha interpretacions de compositors com el mestre Palau o Sofia Salvador.

La Càtedra també ha participat i col·laborat en el documental *Sempre Al Tall* (2015), produït pel Taller d'Audiovisuals de la Universitat de València, amb motiu de la retirada del grup musical valencià Al Tall. Convé recordar que Fuster va escriure repetidament sobre aquest grup valencià de música popular i folk.

La Càtedra ha col·laborat, també, amb l'Escola Valenciana en el CD-Rom *Joan Fuster* (2005), dirigit a l'exhibició i aprofitament en centres docents, de primària i secundària.

9. ALGUNES ALTRES ACTIVITATS EN COL·LABORACIÓ

Esmentem aquí altres activitats dutes a terme en col·laboració amb diferents entitats. A la fi del 2007 la Càtedra va col·laborar en la jornada que la Societat Verdager va celebrar al País Valencià, amb diferents conferències impartides al carrer de la Nau i a la Casa Joan Fuster de Sueca. També ha col·laborat en dues ocasions amb la Societat Catalana de Comunicació, de l'Institut d'Estudis Catalans, quan s'ha reunit al País Valencià. La darrera vegada fou el 27 d'abril del 2019 a Sueca.

També ha participat en la programació i el disseny de taules redones en aquest Espai Joan Fuster, com ara, per esmentar escriptors coetanis a Fuster, la del centenari del naixement de Joan Valls Jordà, el 2017, o la dels vint-i-cinc anys de la mort de Vicent Andrés Estellés, el 2018. O, per exemple, ja a la Universitat, entre diferents activitats, l'acte del centenari del naixement de Manuel de Pedrolo, el 2018, commemoracions sobre Vicent Andrés Estellés en el desè aniversari de la mort, el 2003, o en el vint-i-cinquè, el 2018, o, el novembre del 2019, una activitat sobre la creació des de les relacions artístiques entre pintura i poesia, pel pintor Pere Salinas i el poeta Joan Navarro, en el congrés internacional *Reescriptures literàries: la hipertextualitat en les literatures occidentals (1900-1939)*, a la Facultat de Filologia.

Tot plegat, un conjunt d'activitats intenses i publicacions rellevants, que tenen ara mateix un nou repte i horitzó per tal d'avançar més encara, el del 2022, l'any del centenari del naixement del nostre Fuster. Tots plegats, Universitat de València, Ajuntament de Sueca, Institut d'Estudis Catalans, Espai Joan Fuster i Càtedra Joan Fuster, almenys, ens hem d'esforçar conjuntament per tal de situar Fuster de nou com un punt central de les nostres activitats i institucions.

FERRAN CARBÓ
Universitat de València